

Ese de d'oue ori in septemana:
Joi-a si Dominic'a.

Pretulu de prenumeratiune:

pre anu intregu	6 fl. v. a.
„ diumetate de anu	3 fl. v. a.
„ patrariu de anu	1 fl. 50 cr.

Pentru Romani'a si strainetate:

pre anu intregu	9 fl. v. a.
„ diumetate de anu	4 fl. 50 cr.

LUMINA.

Correspondintiele si banii de prenumeratiune se se adreseze de dreptulu: Redactiunei „Lumina” in Aradu, cancelari'a episcopésea.

Pentru publicatiunile de trei ori, ce contienu cam 150 de cuvinte (spatiu de 20 sime garmond) tacs'a e 3 fl.; pana la 220 de cuvinte 4 fl. Era mai sus 5 fl., intielegendu-se intr' aceste sume si timbrulu. — Pretulu publicatiuniloru se se anticipe

Fóia bisericesca, scolastica, literaria si economica.

Organu oficiale alu eparchiei romane gr. or. aradane.

Aradu, ¹²/₂₄ Octobere.

Domnulu Babesiu redactorele „Albinei” reproducandu in Nr. 78 alu fóiei sale unu cerculariu oficialu si mai alte comunicate din Nr. 61. alu fóiei nóstre, — se pune in dreptu de a aprobá unele, si a reprobá altele din celea ce se petrecura la consistoriulu eparchialu de aicia dupa alegerea preaveneratului episcopu alu nostru de metropolitu; anume combate dlu Babesiu cu limbagiulu seu cunoscuta deja in lumea larga, faptulu acel'a: cá archimandritulu Mironu Romanulu acum pe timpulu vacantiei scaunului episcopescu sta in fruntea consistoriului aradanu ca vicariu episcopescu.

Din incidintele acest'a ne amu poté ocupá aicia cátu de bine cu dlu Babesiu, spre a-lu presentá publiculu nostru asia, precumu lu-cunoscemu noi din esperintia indelungata, si amu poté pune publiculu in vedere scopurile, ce le are dsa, candu asia tare se intereséza *de trebi personali*: dar — celu pucinu de astadata, — vomu fi cu crutiare, si ne vomu marginí la unele desluciri obiective pentru orientarea acelor'a, cari dóra nu au in evidinti'a cursulu trebiloru nóstre eparchiali, si prin urmare potu retací a crede dlui Babesiu: cá aicia se facu nelegalitati peste nelegalitati.

Vorb'a e de presidiulu consistoriului aradanu pe timpulu vacantiei scaunului episcopescu.

Dlu Babesiu va fi sciindu mai bine de cátu altii: cá pe atunci, candu metropolitulu nostru de astadi, ca episcopu alu diecesei aradane se bolnavise greu, si erau temeri de a devení scaunulu episcopescu in vacantia, — episcopulu nostru prin charti'a sa din 24. Ianuariu 1872, cu provocare la §. 118 din statutulu organicu, a denumitu pre vicariulu episcopescu dela consistoriulu oradanu, archimandritulu Mironu Romanulu, de vicariu episcopescu pentru trebile eparchiei intregi, si l'a imputernicitu a face insusi ingrigire pentru ducerea presidiulu consistorialu la casulu vreunei impedecari.

Candu sa publicatu actulu acestei denumiri in siedinti'a plenaria consistoriala la 27. Ianuariu 1872. insusi dlu Babesiu a fostu acel'a, care a esaminatu din firu in peru actulu, a preocupatu tóte gravaminele, ce le aru poté intempiná denumirea; a facutu observare: cá denumitulu vicariu — ce e dreptu — apartiene la consistoriulu oradanu; dar indata a adausu: cá acésta nu póte dificultá denumirea, pentru cá eparchi'a e un'a, ambele consistorie sunt efussulu unuia aceluasi sinodu eparchialu, si cá e necesitate de a se sustiené unu felu de unitate pentru ambele consistorie in representarea din afara; in fine dlu Babesiu a propusu cea ce s'a si primitu: ca adeca amintit'a denumire se se ié la cunoscintia, se se publice in diecesa prin cercularie, si se se notifice guvernulu tierii si jurisdictiuniloru politice din contiguitate.

Dlu Babesiu va fi sciindu si aceea: cá sinodulu eparchiei nóstre din anulu 1872. sub Nr. 85. a primitu

spre scire denumirea, de carea e vorba; cá denumitulu vicariu si nainte, si dupa sinodulu acel'a, ma si in anulu curinte parte a tienutu elu insusi presidiulu, parte a asistatu episcopulu diecesanu in siedintiele consistoriali; cá insusi vicariulu a primitu insarcinari dela consistoriulu aradanu, precumu: sarcin'a de comisariu consistorialu la alegerea le protopopu in tractulu Hassiasiuului, si sarcin'a de presedinte in unele comisiuni regulatórie, anume la regularea afaceriloru interne consistoriali, la regularea procedurila alegerea de protopresbiteru. s. a:

Dlu Babesiu nu va poté afirmá, cá denumirea acést'a a archimandritului Mironu Romanulu se va fi revocatu vre-o data, séu cá in ori ce modu aru fi esitu din vigore, sciindu prea bine: cá substituirea ocasionalminte de presedinte consistorialu cáte odata a protosincelului nostru Andreiu Papp, cate altadata a asesorului consistorialu Dr. Paulu Vasiciu, cu privire si la aline'a ultima a §-lui 118 din statutulu organicu, s'a intemplat in casurile de absintia ori impedecare atátu a episcopulu, cátu si a vicariului seu.

Tóte acestea le scie, trebue se le scie dlu Babesiu; si totusi in Nrii mai recinti ai „Albinei” 75 fi. 78. reflectandu la charti'a metropolitului nostru adresata sub Nr. 202 AEM. catra clerulu si poporulu eparchiei aradane, dice dsa: cá in charti'a acésta e „o mare retacire, apriga vatamare de dreptu, de autonomi'a diecesana;” cá metropolitulu si-a arogatu juridictiune in diecesa straina, voindu a o guverná acést'a prin mandatariulu seu; apoi striga in gura mare: cá constituirea archimandritului Mironu Romanulu de vicariu episcopescu la consistoriulu din Aradu e „nelegalitate, abusu, compromisiune, profanare, periclitare de santieni'a legii si de moral'a bisericii.”

Astfelu scrie dlu Babesiu in foi'a sa atunci: candu avemu necesitatea cea mai pregnantata de a cunosce bine trebile nóstre comune, a ne asociá cátu mai stensu pentru salvarea intereselor bisericii nóstre; a ni stimá barbatii inbetraniti in servitie bisericesci, si a ni pregatí unu viitoriu mai fericé; apoi le scrie acestea dlu Babesiu apucanduse de charti'a metropolitului atinsa mai susu, carea inse nimicu nu contiene alta, de cátu unu „remasu bunu” eparchiei, ce o a pastoritu mai nainte, si o revocare in memoria a celoru ce se afla dispuse in statutulu organicu, si respective erau deja dispuse mai nainte totu pe bas'a statutului organicu pentru astfelu de casu.

Merita a trage séme cu dlu Babesiu si despre starea lucruriloru, in carea amu fi intratu, déca la introducerea de metropolitu a episcopulu nostru nu avéamu deja vicariu episcopescu la consistoriulu aradanu. Dlu Babesiu ni póte dice la acést'a oblu: cá ne vomu tiené de statutulu organicu; ei, dar statutulu organicu in §. 118 aline'a a dou'a dice: cá in astfelu de casu afacerile vicariului le va ingrigí celu mai betranu asesoru *ordinariu* consistorialu din partea preotiésca; acumu dar spuna-ni dlu Babesiu: care e celu mai betranu asesoru *ordinariu*

preotiescula consistoriulu din Aradu, carele de sine se fia potutu intrá in functiunile vicariului episcopescu? — Noi scimu, cà astadata nu avemu aicia nici unu asesoru ordinariu preotiescu afara de protodiaconulu Iosifu Goldisiu, care inse cu tóte cà e alesu de asesoru ordinariu preotiescu, dar inca nu e chirotonitu de presbiteru, si pentruacea pana acum participa la afacerile consistoriali numai ca referinte bisericescu. Aru fi remasu dar consistoriulu fara presidiulu normatu in §§. 111 si 118 din statutulu organicu, déca numai dlui Babesiu nu i aru fi sucesu a ni aflá undeva vre-unu §. dupa care consistoriulu se-si póta alege pre presiedintele seu, fia fostu acela recunoscutu de altii, séu ba.

Espeptorarele dlui Babesiu fatia cu vicariulu episcopescu de aicia nu le potemu privi' de câtu de o tréba curata personala, pentru carea inse dsa si-aru fi potutu reservá alta ocasiune mai buna, ce pote cà i se va deschide câtu mai curendu. Suntemu convinsi deplinu: cà déca la loculul seu se primeau combinarile dlui Babesiu facute pentru o alta provisiune a presidiului: dsa erá deplinu multiamitu, si nu aflá nici o nelegalitate in actulu metropolitulu nostru, déca acest'a chiaru in calitate de metropolitulu aru fi denumitu aicia unu vicariu ori mandariu dupa placulu dlui Babesiu.

Acum inse ne inchinamu naintea intieleptiunei preabunului nostru metropolitu, care dela dlu Babesiu, ca dela unu barbatu altcumu cu multe cunoscintie si cu multa esperintia pe terenulu bisericescu, numai aceea primesce, ce si insusi afla de bunu si de legalu.

Promontoriulu Siriei 9/10. 1873.

In legatura cu art: *Mare est Dómnne* etc. se vedemu acuma ce e *Minunea?*

Minunea e aparitiune séu fapta, a caroru causa, moduru productivu nu lu pricepem, nu lu cuprindemu, asia a fostu schimbatiunea Filadelfiei, s. a. — Si candu caus'a, moduru productiunei e cunoscutu, atunci incéta minunea a fi minune; esemplu e aculu magneticu, telegrafulu, a caroru causa provine d'in atractiune intre magnetu si feru; si fluidulu electricu.

Inse suntu minuni, care din legatur'a obiecteloru nu se potu splicá, déca nu vomu recurge la mân'a neprevéduta a provedintiei, si nu vomu concede cà creatoriulu in principiú le-au predestinatu ca consecintie a fapteloru: — asia

La turnulu babilonicu nu a fostu caus'a confusiunea limbeloru, care sar' fi potutu delaturá prin impartire intielépta a opului, ci caus'a remota a fostu mân'a neprevéduta a Creatoriului, care a luat intieléptiunea dela antistii conducatori si asia au frantu sumeti'a statului de a se redicá la ceriu; — asia

Elementulu M. (848.) amenintiendu tóte altele elemente: spre conservarea acestoru elemente amenintiate, provedinti'a a datu indemnu elementulu M. se nu primésca opiniunea lui Szécsenyi, care siguru ducea la scopu, ci a lui Kosuth, din care resari ocasiunea conservatória a celorlalte elemente.

Ací va cugetá dóra cineva, cà déca provedinti'a a voitu conservarea elementeloru nemagiare, acea provedintia le-ar scuti si acuma candu suntu mai amenintiate decâtu au fostu candva.

Cugetulu acest'a e fara temeiu; càci provedinti'a ajuta contr'a apasariloru straine, provenite din afara de noi, dér nu candu noi insine damu ajutoriu spre apasarea nóstra propria, damu ajutoriu, spriginimu faptele contrarie legiloru divine. —

Sè cautamu faptele intielegintiei peste totu, si ne vomu convinge, cà acelu elementu sta mai reu; pentru ace-

la e pericolulu mai mare, a caruj'a intielegintia mai multu se lipesece de elementulu asupritoriu, mai multu cautu interesulu propriu de câtu comunu a natiunei: — ba nu gresimu déca credemu, cà prin portarea intielegintiei-scotiendu pre unii pucini, — natiunea au ajunsu acolo, de unde numai o minune produsu de provedintia o póte scapá.

Perditi'o ex te Israel.

Ioanu Arcossy
advocatu

Et altera pars!

In Nr 59 alu „Luminei,” sum atacatu personalminte càci la prandiulu diplomaticu datu de Escelentiá sa metropolitulu nostru la Sibiu am redicatu unu toastu in limb'a magiara. Sè-mi fie iertatu a face la acelu atacu urmatórele observari:

Dupa cum s'a fostu hotaritu in conferinti'a congrésuala, la prandiulu diplomaticu aveau sè se tiena *numai cinci* toaste, si adeca prin Escelenti'a sa Metropolitulu, apoi Metienu, Popea, Branu de Leményi si Popoviciu, — Desseánu. Acést'a ordine inse s'a conturbatu prin Babesiu, care inaltiandu-se peste hotaririle conferintiei nótre, nechiamatu s'a veritu cu unu toastu privatu intre toastele de colóre oficiósa, ceea ce nu numai pre mine, ci si pre alti deputati congresuali, cari tíenu ceva la decorulu publicu, scandalisatu.

Totu cu acelu dreptu, ori nedreptu, de care s'a folositu Babesiu, a urmatu o multime de toaste private romanesci si *nemtiesci*. DD. Mironu Romanu, Hanni'a, Popoviciu, — Desseanu, Ioane Fassiesi altii mai multi negresitu taceau cu toastele loru romanesci si nemtiesci, déca Babesiu nu deschideá usi'a disordinei; si eu, ca penultimu intre vorbitóri, numai atuncea m'am resolvitu a toásta in limb'a magiara, candu am vediutu, cà Babesiu numai cu acelu scopu, a stricatu ordinea staverita, ca sè se póta face o *demustratiune politica* (ceea ce in fapta s'a si facutu) facandu, cà la unu prandiu *diplomaticu* sè se toasteze afara — de romanesc — numai nemtiesce, dar' in limb'a diplomatica a Ungariei nici unu cuventu. Eu dara am aflatu de lipsa intetitóre a radicá intre asemenea inpregiurari unu toastu in limb'a magiara *parte pentru salvarea reputatiunei congresului nostru, care erá cunoscutu de loialu, paditoriu alu legiloru si bunei cuvenintie, parte pentru paralisarea si nimicirea planului Dlui Babesiu, de a se face demustratiune politica in contr'a ungariloru.*

Cumca acést'a nu li place Albinistiloru, càci am facutu cruce peste socót'a loru, este fórte firescu dér, Te potu asigurá DLe Redactoru cà romanii seriosi altcum voru judec'a toastulu meu, si déca pre cineva 'lu voru timbrá de *escedinte*, acelu nu voiu fi eu, ci Babesiu. Quod uni iustum, alteri aequum. Dáca limb'a nemtiesce are indreptatire la o *mesa diplomatica* data de Metropolitulu gr. or. romanu din Ungari'a si Transilvani'a credu cà (déca nu mai multa,) totu aceea-si iú *de-si* are si limb'a magiara, si nici cà impórta *credinti'a* causei, cà eu si nu *altulu* a tostatu ungurescu, eórace acolo toti amu fostu óspeti egalu indreptatiti ai Escelentiei Sale.

Mi pare reu, cà acést'a nu convine cu „*consciinti'a de biserica*“ a Dlui Redactoru dela „Lumina;“ dar, cà ce are „de a face“ *consciinti'a de biserica* cu unu prandiu diplomaticu, si cu toastele de acolo? in adeveru nu sum in stare a pricepe. Oprescu dóra canónele bisericei nóstre redicarea unui toastu in limb'a magiara in presinti'a si la mésa unui Metropolitulu romanu si ér de alta parte a se toast'a nemtiesce? nu sciu, atát'a inse vedu, cà toastele nemtiesci n'au vatematu „*consciinti'a de biserica*“ nici a DSale, nici a altoru crestini, Sapiienti sat.

Mich. Besanu.

Incãtu Dlu Besanu se semte personalminte atacatu în Nr. 59. alu Luminei, din cauza căci la prandiulu diplomaticu datu de Escelenti'a Sa metropolitulu nostru la Sibiu a redicatu unu toastu în limb'a magiara: Redactorele acestei foi are sè observè cã placere spre asemenea atacu nici din trecutul fôiei decãndu o redigéza nici din relatiunile personali cu Dlu atacatu, nu se pôte deduce. E la locu inse se dechiaru, cã Lumin'a ca organu de publicitate nu este midilocu pentru placerile si nesuintiele redactorelui-precum acést'a dóra se pôte observá aiureaci este spresiunea fidela a opiniunei publicului caruia s'a angagiatu; in urmare nici motivele pretinsului atacu nu potu fi de caracteru privatu.

Eu ca unulu ce nu sum deputatu congresualu si numai in calitate de óspe invitatu am participatu la acelu prandiu, am luatu mai bucuros aceste motive din *consciintí'a de biserica* decãtu din faimele de pe strade, éc'a cum:

1. Ierarchi'a in afacerile sale conformu canóneloru si dupa pracs'a eredita din vechime intrebuintiéza limb'a poporului.

2. Metropoli'a nóstra conformu canonului apost. 34. si dupa legile chiaru a statului magiaru la care Te provoci este curatu nationala romana.

3. Istori'a ne arata cã capii stateloru civile si organele lor subalterne — cu pucina esceptiune — totudeun'a au sciutu trage linia demarcatória între biserica si statu si între impregiurari normale nici candu n'au pretinsu onórea oferita in asemenea toastu.

4. Este adevèru cã deplinirea scaunului metropolitanu, la care nici chiaru capulu statului nu ié si nu a pretinsu a luá parte, este o lucrare curatu bisericesca, si cã in casulu de facia ea s'a incheiatu cu banchetulu arangiatu de insusi membrii congresului. In urma

5. Singuru DTa stimatè Dle notariu generalu alu congresului marturisesce cã *toasturile au fostu de colóre oficióse*, si nici n'au fostu indreptatiti altii sè vorbésca afara de cei desemnati in programulu toasteloru.

Aceste consideratiuni sunt temeulu *consciintiei mele de biserica*, dupa care trebue se repetiescu cã pretinsulu escesu patratu de Dlu Baberiu, spre detrimentulu reputatiunei congresului, nu pôte fi motivu onestu unui deputatu congresualu la comiterea altui escesu si mai mare prin toastare in limb'a magiara atunci candu toti ceialalti — cu cale séu fara cale — cu Dlu Babesiu impreuna au toastatu numai romanesce.

Qui bene distinguit, bene docet. Recunósce Ierarchi'a nóstra romana, si eu marturisescu cu DTa de o potriwa cã limb'a diplomatica in tíera e cea magiara, inca si in reportu cu biserica; dar ca crestinu ortodocsu, ca romanu, si patriotu bunu raspingu indreptatirea ei in afacerile interne a le bisericeí nóstre cu tóta resolutiunea, si nici respunsulu óspelui magiaru datu la toastulu DTale nu lu ro... si pucinu decãtu toastele celor'a lalti ospeti

Goldistu.

O aparitiune imbucuratória.

Desvoltarea intelectuala a romaniloru multu tempu pare a fi statu locului; ba sunt chiar' ómeni distinsi, carii aru fi aplecati a díce, cumcã in miscarea literara, noi mergemu indereptu. — Nu fara temeiu! — Restimpu de aprópe unu patrariu de secolu lucrarea nóstra literara a fostu cea mai confusa. Fiindu atátu scrietorii, cátu si o mare parte din publiculu cetitoriu formati parte in strai-netate, parte in asiediamintele din tíera cuprinse de spiritulu strainu alu popóreloru, dela care credeamu a trage folosu prin imprumutarea culturei; ómenii, in lucrarea lor literara, urmau deosebite si adese-ori cele mai etero-

gene directiuni. Astfelu cele mai multe scrieri, desí aparute in limb'a romana, partei mai mari a publicului pareau straine si se invecchieu de locu la aparerea lor. Ómenii ceteau fôrte pucinu, ori nu ceteau de felu, pentru-cã lectur'a ce li se dá, erá straina pentru gustulu lor. Si pentru aceea la noi scrietorii se plangu, cã n'au cetitori, éra cetitorii, cá n'au lectura. — Sè fi scrisu numai autorii curatu romanesce, éra nu latinisatu, germanisatu ori magiarisatu si ei ar fi fostu gustati.

De acestu reu numai astfelu amu, potutu sè scapamu, déca ne succedea, ca sè parasimu directiile straine si sè continuamu lucrarea nóstra literara de acolo, unde au lasatu-o betranii nostrii Negruzzi, Maiorescu, Alexandri, Bolintineanu, Heliadu si altii, adeva sè pornimu pe calea nationala apucata be densii, si sè ne lasamu condusi de geniulu lui Alexandri. — Acést'a nu erá inse cu potintia, de-óre-ce lipsea contactulu spiritualu între noi si între densii. De si acesti genii au imbogatitu literatur'a nóstra cu unu siru intregu de opuri frumóse, numai o parte fôrte mica a publicului potea gustá ceste opuri. Bogatiile erau adunate; dér comóra erá ascunsa d'inaintea celoru mai multi romani. In lips'a unei editiuni complete si destulu de eftine a opuriloru acestoru genii, ei nu poteau sè inriurésca asupr'a intregului propriu si nu mai alesu asupr'a generatiunei viitórie, ce avea sè urneze mai de parte cu lucrarea literare. A trebuitu sè avemu chiaru si literati, ce nu poteau sè studiese spiritulu predecesoriloru sei decãtu atunci, candu erá dejá tardiu, dupã-ce insi-si aveau o directia statorita.

Grati'a spiritului literariu, ce in timpul mai no-u se manifesta in Romani'a, acestu reu a incetatu. Petrunsi de cea mai intensiva bucuria, salutamu o intreprindere literaria, care in viét'a nóstra insemnéza inceputulu unei epóce sanetóse. Librari'a din Bucuresci *Socecu et compt.* va publicá o editia completa a celoru mai distinsi scrietori romani, va desvelí comorile, ce pana acuma erau ascunse in bibliotecele catoruv'a privati.

Mai alesu pentru noi, romanii de dincóce de Carpati, acést'a intreprindere va se aiba o inriurire nemesurata in folósele sale. Vomu intrá in contactu cu fratii nostri de din colo de Carpati si inspiratii de ideile geniloru comuni vom porni pe o cale cu densii. Vumu fi unu poporu, unulu in deplin'a potere a cuventului!

Publicarea se incepe cu opurilelui *Constantinu Negruzzi*. Este o publicare completa in trei tomuri: I. Pecatele tineretiloru (o colectiune de scrieri mai mici). 23 de cóle; II, Poesii — 20 de cóle si III. Teatru 32 de cóle. Adeva numai ale lui Constantinu Negruzzi scrieri cuprindu aprópe 80 de cóle. — Pentru valórea intteresanta a acestoru 80 de cóle este destulu a sci, cumcã sunt scrise de betránulu Negruzzi.

Intreprinderea este cu multu mai mare, decãtu ce amu poté sperá. Este vorb'a sè ni se dee o biblioteca. Negruzzi, Maiorescu, Bolintineanu, Eliadu, Panu, Donici, N. Niculeanu si altii anca pucinu cunoscuti au scrisu bine si multu: publicandu- se scrierile acestora, din preuna cu ale lui Alexandri, vomu avé o biblioteca de aprópe 40—50 tomuri, scrieri intensive, scrieri romanesce. De aici inainte publiculu nu mai pôte sè dica, cã nu are lectura.

Incãtu pentru partea tehnica a editiunei: ea este cea mai eleganta.

Sè salutamu acést'a intreprindere cu totii: ea este semnulu purcederii nóstre spre bine.

Dér pentru completarea acestei mentiuni, publicãmu scrisórea onor. librarii *Socecu et comp.*

Stimate domnule redactoru!

Ne-amu propusu a publicá in editur'a nóstra o seria de scrieri originale ale principalilor autori romani.

Din acésta seria aperiandu acum scrierile lui Const. Negruzzi in trei volume, ne luamu libertatea a ve tramite pre langa acést'a unu esemplariu pentru bibliotec'a d-vóstre si ve rogamu a anunci'a in diuariulu d-vóstre aparitiunea acestoru scrieri

Déca a-ti avea buna vointia a face si in revist'a stimatului d-vóstre diuariu o mentiune démna atátu despre aparitiunea acestoru scrieri cátu si despre scopulu ce urmarimu de a formá cu incetulu o mica biblioteca de scrieri originale ale principalilor autori romani, ne-aru fi fórté placutu si credemu cá a-ti favorisá o cauza bine meritata.

Ve comunicamu dara spre acestu finitu ca in acelasi formatu pre harthia si mai buna voru aparé succesivu scrierile lui V. Alexandri, Dim. Bolintinénu si I. L. Maiorescu, din cari ale lui Alexandri suntú dejá sub pressa, si cele-lalte le voru urmá immediatu.

Ne rezervamu la tempulu seu a aduce la cunoscti'a d-vóstra ca si acum aparitiunea fia-carui opu in parte: intr'acestea ne rogamu a primí espressiunea distinsei nóstre consideratiuni.

Soțecu et comp.

In Vaticanu, 7 Augustu 1873.

Doze epistóle interesante.

Pius IX. Catra imperatulu si regele Vilhelmu III.

Majestate! Tóte mesurile, luate de unu tempu incóce de regimulu Majestatiei Vóstre, tientescu multu pucinu la nimicirea catolicismului. Déca me intrebú insumi pre mine, cá ce a potutu dá ansa la acele mesuri prea aspre, atunci trebuie sè marturisescu, cá nu sum in stare sé aflú nici unu motivu.

Din alta parte mi se impartasiesce, cá Majestatea Vóstra nu aprobatí procederea regimului Vostru si nu incuviintiati asprimea mesuriloru contr'a religiunei catolice. Déca inse e adeveratu, cá Majestatea Vóstra nu o aprobatí — si scrisorile, pre cari Alteti'a Vóstra le a-ti indreptatu mai nainte catra mine, potú dovedí pre deplinu, cá nu aprobatí cele ce se templa acum, — déca, dicu, Majestatea Vóstra nu aprobatí, ca regimulu M. Vóstre pasiesce mai departe pe calea deschisa, de a intinde totu mai departe mesurile rigoróse contr'a religiunei lui Isusu Cristosu, prin ce vatema fórté greu pre acést'a; nu veti castigá óre atunci Majestatea Vóstra acea convictiune, cá aceste mesuri nu voru avé altu efectu, decátu acél'a, de a subminá tronulu propriu alu Majestatiei Vóstre?

Eu vorbescu sinceru, pentru cá standardulu meu e adeverulu si vorbescu, spre a-mi impliní un'a din detorintiele mele, carea stá in aceea, a spune tuturoru adeverulu, si acelor'a cari nu suntú catolici, pentru cá totu insulu, care au primitu botezulu, apartiene in óre care privintia si in óre care modu, caré aice ne fiindu la loculu lorú nu se potú espune, apartiene, dicu, la ponteficele. Eu sum de acea convictiune, cá Majestatea Vóstra veti primí cu bunatatea indatinata aceste consideratiuni ale mele si veti luá in casulu de fatia mesurile trebuintióse. Pre langa esprimarea devotamentului si a stimei mele catra Majestatea Vóstra, rogu pre Ddieu, cá sè impreune pre Majestatea Vóstra si pre mine asemenea cu legaturile misericordiei.

Pio. m. p.

Berlinu, 3 Septemvre 1873.

Respunsulu lui Vilhelmu catra Santi'a Sa Pius IX.

Me bucuru, cá Santi'a Vóstra 'mi faceti onórea, ca in tempurile trecute de a-mi scrie; me bucuru cu atátu mai tare, cu cátu prin acést'a mi se da ocasiunea, de a indreptá erorile, cari dupa cuprinsulu scrisórei Santiei Vóstre din 7 Augustu au trebuitú sè obvina in anuncie-

rile ce a-ti primitu asupr'a referintieloru germane. Déca repórtelē, ce se facu Santiei Vóstre asupr'a referintieloru germane, aru anunciá numai adeveru, atunci aru fi cu potintia, ca Santi'a Vóstra sè veniti la aceea presupusitiunea cá regimulu meu umbra pre cai, pe cari nu le a-siu aprobá.

Dupa constitutiunea stateloru mele unu asemenea casu nu póte obveni, pentru cá legile si mesurile regimului in Prussi'a trebuie sè primésca aprobarea domnitoriului. Spre cea mai profunda dorere a mea o parte a supusiloru mei catolici de doi ani a organisatu o partita politica, carea tientesce la conturbarea pazei confessiunale sustatória in Prussi'a de dóue vécuri prin machinatiuni inimice statului. Clerulu catolicu mai inaltu nu numai au aprobatu acésta miscare, ci s'au impreunatu cu dens'a pana la revoltare publica contr'a legiloru consistente ale tieriei.

Santi'a Vóstra n'ati potutu trece cu vederea nici aceea, cá asemenea fenomene se repetiescu acum in cele mai multe state din Europ'a si in statele preste mare. Nu e problem'a mea, a cercetá, cá prin cari preoti si credintiosi se indemna un'a din confessiunile crestine de a ajutá pre inimicii ori si carei ordine de statu pentru a combate acést'a dér intru adevaru e a mea problem'a de a scuti in statele, cari 'mi suntú concrediute dela Ddieu, pacea interna si a conservá autoritatea legiloru.

Sciu si aceea, cá trebuie sè dau séma inaintea lui Ddieu de implinirea acestei detorintie a mele ca rege, si voiu sustiené ordinea si legea in statele mele fatia cu ori si ce atacu. Ca monarchu crestinu sum deobligatu si acolo unde spre dorerea mea trebuie sè implinescu acést'a chiamare contr'a servitoriloru unei biserice, despre carea presupunu, cá numai pucinu ca biserica 'evangelica, recunosce mandatulu ascultarei facia cu superioritatea lumésca de efluculu vointiei dumnediesci descoperite nóue.

Spre compatimirea mea multi preoti in Prussi'a cari sunt supusi Santiei Vóstre, denéga invetiatur'a crestina in directiunea acést'a si silescu astfeliu pre regimulu meu ca, rediamendu-se pre numerulu prevalinte alu supusiloru mei credinciosi catolici si evangelici, sè fortieze prin midilóce lumesci ascultarea de legile tieriei.

Eu bucurosu me léganu in speranti'a aceea, ca Santi'a Vóstra, déca ve-ti fi informati bine despre adeverat'a stare a lucrurilor; ve-ti avé bunatatea a intrebuintiá autoritatea Vóstra spre a pune capetu schimosirei adeverului si agitatiunei spriginite prin abusarea de autoritatea preotiesca. Religiunea lui Isusu Christosu, ceea ce o marturisescu Santiei Vóstre inaintea lui Ddieu, nu are nimicu de a face cu aceste machinatiuni, si nici adeverulu, alu carui standardu chiamatu de Santi'a Vóstra 'lu recunoscú si eu fara reserva,

Inca o espressiune in scrisórea Santiei Vóstre nu o potú trece cu vederea fara de a o reprobá, cá ea nu aterna dela raporturile cele false, ci dela Santiei Vóstre. Espressiunea acea adeca cá totu insulu care a primitu botezulu se tiene de pontificele.

Credinti'a evangelica, pre carea o marturisescu asemenea antecesoriloru mei — ceea ce trebuie sè fie Santiei V. cunoscutu — si impreuna cu mine majoritatea supusiloru mei, nu ne concede, a primí in referintia cátra Ddieu unu altu medilocitoriu, decátu pre Domnulu nostru Isusu Cristosu.

Acést'a diversitate in credintia nu ne impedece inse, de a traí in pace cu acei'a carii nu suntú de credinti'a nóstra si de a ve esprime Santiei V. devotamentulu meu personalu si stim'a

Wilhelm. m. p.